

MOGUĆNOST KORIŠTENJA VIDEOKONFERENCIJSKE VEZE U TZV. PREKOGRANIČNIM SVJEDOČENJIMA¹

Razvoj tehničkih dostignuća omogućio je virtualnu nazočnost izmještene osobe u realnom vremenu na drugom mjestu i u drugom prostoru nego li se ona stvarno nalazi. Ova tehnička novota našla je svoju primjenu i u kaznenom procesnom pravu. Normativni okviri za sada u Republici Hrvatskoj pravno su uredili mogućnost korištenja videokonferencijske veze za potrebe svjedočenja unutar granica države. Internacionalizacija kriminaliteta, a osobito posljednja ratna zbivanja i objektivna raseljavanja potencijalnih svjedoka kao posljedicu rata, pojačali su potrebu korištenja videokonferencijske veze za potrebe tzv. prekograničnog svjedočenja u kaznenim predmetima, a sve u okvirima međunarodne pravne pomoći. Iako naizgled, zbog ne postojanja pozitivnih propisa za korištenje videokonferencijske veze u okvirima međunarodne pravne pomoći, bi proizlazilo da njeno korištenje nije moguće, u članku je iznesen prikaz kako je ono ipak, smislenim tumačenjem postojećih pravnih normi, ostvarivo.

Sud u okvirima kaznenog postupka ima zadaću, uz poštivanje pravila kojima se osigurava da nitko nedužan ne bude osuđen, utvrditi je li neka osoba počinila kazneno djelo, te kada utvrdi da je, počinitelju kaznenog djela izreći kaznu ili drugu mjeru uz uvjete koje predviđa zakon i na temelju zakonito provedenog postupka pred nadležnim sudom. Sam sud

* sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ Članak objavljen : Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro 2006.

nema osobnih, neposrednih spoznaja o tome je li kazneno djelo počinjeno ili nije te tko bi ga počinio. Ovu spoznaju sudu gradi prvenstveno tužitelj predlažući izvođenje dokaza kojima nastoji potvrditi svoje tvrdnje iz optužnog akta. Naravno, i optuženik koji iako ne mora dokazivati svoju nedužnost, jer se ona presumira, ima pravo i mogućnost predlaganja i izvođenja dokaza kojima osporava tvrdnje tužitelja, odnosno zaključke koji proizlaze iz dokaza izvedenih po prijedlogu tužitelja. Upravo dokazi predloženi od stranaka, odnosno oni za koje se sud odlučio po službenoj dužnosti radi boljeg razjašnjenja stvari, a koji se u zakonom propisanom postupku izvode pred sudom predstavljaju osnovu za zaključivanje suda o tome je li tvrdnja državnog odvjetnika da je određena osoba počinila određeno kazneno djelo točna ili nije, te ako je tvrdnja tužitelja točna, sud takovom počinitelju, izvodeći dokaze koji se odnose na proces individualizacije kazne odmjerava i primjerenu u zakonom propisanim okvirima kaznu.

Već ovo uvodno utvrđenje jasnim pokazuje da sud svoje zaključke o postojanju ili ne postojanju kaznenog djela i nečije odgovornosti za to kazneno djelo izvodi na temelju dokaza, a čije izvođenje je predviđeno kako u fazi sudske istrage (radi utvrđenja postojanje osnovane sumnje da je kazneno djelo počinjeno, što je osnova za samo optuženje) tako i u kontradiktornom postupku u fazi glavne rasprave, nakon kojeg postupka prvostupanjski sud donosi odluku o tome je li kazneno djelo počinjeno i je li ga počinila upravo optužena osoba, te ukoliko utvrdi da je, izriče mu se kaznenopravna sankcija.

Dakle, dokazi i njihovo izvođenje pred sudom, za što zakon kao pravilo traži da bude neposredno izvedeni, ključni je element u ostvarivanju zadaće suda u kaznenom postupku, a time i emancipaciju sudbene vlasti kao jednog segmenta državne vlasti, kako je ona određena Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o kaznenom postupku.

Govoreći o dokazima u kaznenom postupku u najširem smislu riječi može se reći da su sredstvo kojim suda potkrepljuje i obrazlaže svoje uvjerenje u točnost svojih zaključaka u odnosu na odlučne, važne i pomoćne činjenice, a koje nisu notorne i u odnosu na koje ne postoji suglasje stranaka o njihovom postojanju ili ne postojanju.

Što sve može biti dokaz?

Dokaz može biti gotovo sve, bilo da se radi o izjavama određenih osoba, bilo da se radi o dokumentima ili o poduzetim radnjama kojima se registriraju određena zapažanja bilo od strane suda ili drugih ovlaštenih tijela. Kazneni postupak ne određuje formalna procesna pravila i propisuje da ocjena postojanja ili ne postojanja određenih činjenica nije vezana niti ograničena posebnim formalnim dokaznim pravilima². Slobodna ocjena dokaza naravno ne predstavlja arbitrarnost u ocjeni dokaza. Ocjena dokaza mora biti utemeljena na logičnosti, pravilima posebnosti pojedinih struka i određenoj životnoj zakonomjernosti uzroka i posljedica.

Iako zakonodavac ne određuje što može biti dokaz u kaznenom postupku, ograničenje ipak postoji. Ona su međutim postavljena u negativnom smislu. Naime, zakonodavac određuje da se sudska odluka ne može temeljiti na nezakonitom dokazu³. Takvom odrednicom zakonodavac ne određuje zatvoren broj dokaza koji bi se smatrali nezakonitim. Za samo definiranje pojma nezakonitog dokaza zakonodavac ponovno koristi negativnu odrednicu. On propisuje u čl. 9. st. 2. Zakona o kaznenom postupku, da su nezakoniti dokazi oni koji su pribavljeni kršenjem prava obrane zajamčenih Ustavom, zakonom ili međunarodnim prava, prava na dostojanstvo, ugled i čast te prava na nepovredivost osobnog i obiteljskog života, kao i oni dokazi koji su pribavljeni povredom odredaba kaznenog postupka i koji su izričito predviđeni Zakonom o kaznenom postupku, te nastavno i svi drugi dokazi koji su proizašli iz primarno nezakonitih dokaza.

Promatrajući kaznene postupku uočljivo je da dokaze u najširem smislu možemo razvrstati u tzv. osobne dokaze, koji predstavljaju naraciju određene osobe o nekoj činjenici i

² čl. 8. st. 2. Zakona o kaznenom postupku

³ čl. 9. st. 1. Zakona o kaznenom postupku.

materijalne dokaze koji predstavljaju materijaliziranu osnovu za zaključivanje suda o postojanju ili ne postojanju neke činjenice.

Govoreći o osobnim dokazima i njih možemo razvrstati u iskaze okrivljenika i svjedoka, odnosno vještaka koji u svom iskazu iznosi stručna utvrđenja o određenim okolnostima koje su sadržane bilo u nekom dokumentu ili su rezultat stručne obrade od strane samog vještaka.

Jedno od temeljnih pravila kaznenog postupka predviđa neposrednost u izvođenju dokaza, a što u odnosu na osobne dokaze realno predstavlja neposredno iskazivanje okrivljenik, svjedoka odnosno vještaka pred sudom. Daljnja značajna temeljena norma postupovnog prava u kaznenom postupku, a sve u cilju ostvarenja prava na pravično suđenje, je omogućavanje propitivanja dokaza predloženih i izvođenih od protivne strane u kaznenom postupku.

Kako je zakonodavac oživotvorio ove norme?

Stranke u imaju pravo neograničenog predlaganja dokaza u kaznenom postupku, s time da svaki dokazni prijedlog mora biti jasno obrazložen, dok protivna strana u odnosu na sve dokazne prijedloge ima pravo očitovati se o potrebi izvođenja predloženih dokaza te se sa istim suglasiti ili izraziti svoje protivljenje. Odluka o tome hoće li prijedlozi za izvođenje dokaza biti prihvaćeni, kako je naš procesni sistem ipak mješavina akozatorskih i inkvizitorskih elemenata, prepuštena je sudu. Međutim sud nema apsolutnu arbitrarnost u odlučivanju hoće li određene dokazne prijedloge prihvatiti ili ne. Sud je ograničen u odlučivanju zakonskim razlozima za odbijanje dokaznih prijedloga⁴, a zatim i potrebom jasnog obrazlaganja (u samom zapisniku, ali i u obrazloženju presude) svoje odluke. U duhu mješovitog sistema, sudu je također ostavljena mogućnost da i sam odluči o potrebi provođenja dokaza za koje sam zaključi da su potrebni radi boljeg razjašnjenja stvari.

⁴ čl. 322. st. 4. Zakona o kaznenom postupku

U odnosu na način izvođenja dokaza, kada se radi o osobnim dokazima, zakonodavac je kao pravilo predvidio neposredno ispitivanje optuženika, svjedoka odnosno vještaka. Iznimke od ovog pravila, sa mogućnošću čitanja zapisnika o ranijem ispitivanju ovih osoba izrijekom su zakonom određene⁵. Važno je uočiti da i u tom segmentu zapisnik koji sadrži iskaz neke osobe i koji se čita na glavnoj raspravi pod zakonom predviđenim uvjetima može biti samo zapisnik sastavljen od sudbene vlasti, odnosno tijela koje je zakonom ovlašteno da sudbenoj vlasti pomaže u prikupljanju dokaza ispitivanje određenih osoba⁶.

Ovo pravilo o neposrednost ispitivanja okrivljenika odnosno svjedoka i vještaka od suda koji vodi postupak u pravilu u sebi podrazumijeva i stvarnu, fizičku nazočnost osobe koja se ispituje i to pred sudom koji radnji ispitivanja i provodi. Međutim, potreba zaštite određenih osoba (djeca, ugroženi svjedoci, krunski svjedoci), odnosno fizička nemogućnost pristupanja pred sam sud određene osobe u odnosu na ranije istaknuto načelno pravilo stvorila je obavezu prvenstveno zakonodavcu, a time i sudovima u primjeni zakonskih normi da odstupe od ovog pravila.

Ovo odstupanje načelno nije dopušteno u odnosu na okrivljenika, čija stvarna, fizička nazočnost je uvijek potrebna i uvjet je za mogućnost održavanja glavne rasprave⁷. Međutim, kada se radi o ispitivanju svjedoka, a moguće i vještaka već su ranije norme kaznenog procesnog zakonodavstva predviđale mogućnost tzv. izvanraspravnog ispitivanja ovih osoba

⁵ čl. 331. Zakona o kaznenom postupku

⁶ npr. ispitivanje osumnjičenika pred redarstvenim vlastima uz nazočnost branitelja koga je osumnjičenik sam izabrao; zakonito ispitivanje prema domicilnom pravu od ne sudskih tijela strane države u okvirima međunarodne pravne pomoći i dr.

⁷ Iznimku predstavlja čl. 305. st. 5. Zakona o kaznenom postupku (suđenje u odsutnosti); čl. 459. st. 4. Zakona o kaznenom postupku (vođenje glavne rasprave prema okrivljeniku sa duševnim smetnjama); čl. 307. Zakona o kaznenom postupku (samoskrivljena izočnost optuženika) i čl. 441. st. 3. Zakona o kaznenom postupku (posebnost skraćenog postupka za okrivljenika koji je prije toga bio ispitan ili se očitovao o optužbi)

bilo putem predsjednika vijeća, bilo zamolbeno, posredstvom suda odnosno suca na području gdje osoba koju treba ispitati obitava. Uvjet za ovakvo ispitivanje je nemogućnost pozvane osobe da pristupi pred sud ili potreba ekonomičnog vođenja kaznenog postupka. Međutim, i u opisanim slučajevima prava obrane nisu smjela biti povrijeđena. Samu odluku da se procesna radnja ispitivanja određene osobe obavi na ovaj način donosio je sud rješenjem. Ovakvo rješenje odnosi se na upravljanje postupkom i takvu odluku stranke su mogle pobijati izdvojeno, već tek u žalbi protiv presude. O samom provođenju takve radnje tj. mjestu i vremenu, ako to zahtijeva, obranu je potrebno upoznati i omogućiti im nazočnost provođenju same radnje ispitivanja.

Razvoj tehnologije u najširem smislu riječi imao je svoj odraz i na mogućnosti korištenja modernih tehnologija u kaznenom postupku. Najznačajniji iskorak u tome smislu predstavlja mogućnost tzv. virtualne nazočnosti u realnom vremenu osobe koja se ispituje. Ova mogućnost pružena je tehničkim dostignućem audio-video veze tzv. videokonferencijskom vezom, čime je stvorena mogućnost ispitivanja određene osobe u realnom vremenu, a koja nije i stvarno fizički nazočna u sudnici u kojoj se provodi sama procesna radnja ispitivanja.

Mogućnost takvog ispitivanja posredstvom videokonferencijske veze zakonodavac je iskoristio određujući u kojim slučajevima je to moguće. Tako odredbe Zakona o kaznenom postupku izrijekom predviđaju mogućnost takvog ispitivanja. Nekada je takav način ispitivanja obavezan, a nekada je samo moguć. Korištenje videokonferencijske veze odredbe Zakona o kaznenom postupku predviđaju kao obavezu za ispitivanje djeteta koje je oštećeno kaznenim djelom i to na način kako je to propisano odredbom čl. 238. st. 5. Zakona o kaznenom postupku odnosno prošireno i za mlađeg punoljetnika u čl. 119. st. 2. Zakona o sudovima za mladež.

U svim ostalim slučajevima kada odredbe Zakona o kaznenom postupku omogućavaju korištenje videokonferencijske veze, njeno korištenje nije obavezno već sud svojim rješenjem

koje se odnosi na upravljanje kaznenim postupkom odlučuje hoće li ili neće koristiti se ovom tehničkom mogućnošću.

Tako zakonodavac predviđa mogućnost korištenje videokonferencijske veze u čl. 238. st. 6. Zakona o kaznenom postupku⁸.

Daljnja mogućnost korištenja ovakvog načina ispitivanja povezana je sa potrebom zaštite identiteta određenih svjedoka. Radi se naime o ispitivanju tzv. ugroženih svjedoka kojima je sud u procesnoj formi utvrdio potrebu zaštite i odlučio da se ta zaštita odnosi i na pitanje načina ispitivanja, kojim se može sakriti lik i glas osobe koja se ispituje. Ova procesna situacija razrađena je u čl. 238.d. st. 2. Zakona o kaznenom postupku⁹.

Odredbe Zakona o kaznenom postupku predviđaju na još jednom mjestu mogućnost korištenja videokonferencijske veze za ispitivanje svjedoka. Radi se o odredbi čl. 239. st. 5. Zakona o kaznenom postupku¹⁰. Iako neki nalaze da ova norma predstavlja grešku zakonodavca, tvrdeći da se radi o propisivanju mogućnosti korištenja videokonferencijske veze u situacijama koje su već normativno određene ranije prikazanim procesnim rješenjima, osobno smatram da ipak nije tako.

⁸ „Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti, teških tjelesnih mana ili duševnog stanja, ne mogu odazvati pozivu, mogu se ispitati u svojem stanu ili drugom prostoru u kojemu borave. Te svjedoke se može ispitati putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka.“

⁹ „Ako se posebni način ispitivanja i sudjelovanja svjedoka u postupku odnosi osim na prikrivanje podataka iz članka 238. stavka 2. ovoga Zakona i na prikrivanje izgleda svjedoka, ispitivanje će se obaviti posredstvom tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka. Tehničkim uređajima rukuje stručna osoba iz članka 198. stavka 8. ovoga Zakona. Lik svjedoka i glas će se tijekom ispitivanja izmijeniti. Svjedok će se tijekom ispitivanja nalaziti u prostoriji koja je prostorno odvojena od prostorije u kojoj se nalaze istražni sudac i druge osobe koje su nazočne ispitivanju“

¹⁰ „S obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje, ili druge opravdane interese svjedoka se može ispitati putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način da mu stranke mogu postavljati pitanja bez nazočnosti u prostoriji gdje se svjedok nalazi.“

Naime, točno je da u ovoj normi zakonodavac ponavlja slučajeve stvarne nemogućnosti pristupa svjedoka sudu, kako su one propisane i normom čl. 238. st. 6. Zakona o kaznenom postupku, međutim, u tekstu čl. 239. st. 5. Zakona o kaznenom postupku kao jedan od razloga za korištenje videokonferencijske veze spominju se i „drugi opravdani interesi“ zbog kojih „ se svjedoka može ispitati putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način da mu stranke mogu postavljati pitanja bez nazočnosti u prostoriji gdje se svjedok nalazi“. Upravo ova odrednica „drugih opravdanih interesa“ znatno proširuje mogućnost korištenja videokonferencijske veze u ispitivanju svjedoka, dajući pravo sudu da utvrđuje koji su to „drugi opravdani interesi“, a istovremeno postoji i pravo stranaka da tumačenje suda u pogledu „drugih opravdanih interesa“ problematizira žalbom protiv presude.

Svi navedeni slučajevi u kojima zakonodavac izrijekom određuje obavezu ili mogućnost korištenja videokonferencijske veze kao oblika provođenja radnje ispitivanja svjedoka odnose se na takovo ispitivanje koje se provodi unutar granica Republike Hrvatske sa izmještenošću svjedoka izvan sudnice, s time da bi se on mogao nalaziti bilo u istoj zgradi u kojoj je i sud koji radnju provodi, ali jednako tako i izvan te zgrade¹¹, pa moguće i izvan grada u kojem sud ima sjedište i provodi samu radnju. Naime, u svim tim slučajevima kada to zakon nalaže ili samo dopušta svjedok je u sudnici nazočan virtualno, ali u realnom vremenu, uz mogućnost neposredne komunikacije suda i stranaka u kaznenom postupku sa tako izmještenim svjedokom.

Da bi se ovakav način ispitivanja mogao smatrati zakonitim, kako je već istaknuto potrebna je prethodna odluka suda u formi raspravnog rješenja, a koju odluku stranke mogu pobijati tek žalbom protiv prvostupanjske presude, odnosno zahtjevom za izdvajanje tako sastavljenog zapisnika kao nezakonitog dokaza.

¹¹ čl. 119. st. 3. Zakona o sudovima za mladež predviđa mogućnost da se svjedok, dijete ili mlađi punoljetnik, tijekom provođenja radnje ispitivanja putem videokonferencijske veze nalazi u „prostoru u kojem boravi ili centru za socijalnu skrb“

Daljnji uvjet da se takav zapisnik može koristiti kao zakoniti dokaz u kaznenom postupku je određeni način postupanja u provođenju takvog ispitivanja svjedoka. Naime, pri provođenju radnje ispitivanja svjedoka na način da je on samo virtualno nazočan u sudnici, u samom zapisniku koji se vodi u sudu koji radnju provodi mora biti jasno navedeno tko je sve nazočan kod svjedoka u odvojenoj prostoriji, te kada je sama radnja ispitivanja započela i završila. Radi jamstva u odnosu na identitet osobe koja se ispituje odnosno isključenja sumnje da svjedok iskazuje pod pritiskom, sa svjedokom se u odvojenoj prostoriji smiju nalaziti samo osobe za koje to odredi sud, odnosno predstavnik sudbene vlasti, ako se svjedok nalazi izvan područja gdje je sjedište suda koji provodi radnju. Daljnji uvjet za zakonitost tako provedene radnje je činjenica da samo ispitivanje (koje u sebi uključuje i davanje odgovarajućih procesnih upozorenja) može provoditi, obzirom na povezanost u realnom vremenu, samo sud odnosno stranke u kontradiktornom postupku.

Naizgled iznimku od ovog pravila predviđa Zakon o sudovima za mladež koji za ispitivanje djece i maloljetnika propisuje da će se ispitivanje obaviti „uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe¹²“. Međutim, radi se samo naizgled o iznimci. Naime, i u takvim slučajevima stranke odnosno sud formuliraju pitanja koja treba postaviti djetetu ili maloljetniku kao svjedoku, a pomoć stručne osobe odnosi se samo na odgovarajuću formulaciju pitanja na način da ono bude shvatljivo djetetu odnosno formulacije da bi se izbjegla daljnja traumatizacija takvog svjedoka.

Iz do sada izloženoga vidljivo je da korištenje videokonferencijske veze u ispitivanju svjedoka na teritoriju Republike Hrvatske normativno je riješeno i ne postoje ozbiljnije smetnje ili značajni razlike u tumačenju pravnih normi koje bi onemogućile korištenje ovakve tehničke inovacije u kaznenom postupku.

¹² čl. 119. st. 1. ZSM-a

„Prekogranična svjedočenja“

Kakova je situacija u korištenju videokonferencijske veze u tzv. prekograničnim svjedočenjima? Uvodno valja istaći da u Republici Hrvatskoj ne postoji normativni okvir koji bi propisivao postupanje suda u korištenju videokonferencijske veze u prekograničnim svjedočenjima. Znači li to da korištenje takve videokonferencijske veze u takvim svjedočenjima nije moguće? Odgovor na to pitanje je negativan. Naime, i u tim slučajevima odgovarajućim tumačenjem pravnih normi hrvatskog kaznenog zakonodavstva jasnim proizlazi da je korištenje videokonferencijske veze u takvim svjedočenjima moguće, ali videokonferencijska veza neće biti korištena radi „ispitivanja svjedoka posredstvom videokonferencijske veze“ već tek kao pomoćno sredstvo virtualne nazočnosti, u ovom slučaju suda koji vodi kazneni postupak pred sudom strane države koja provodi radnju zamolbenog ispitivanja svjedoka u okvirima međunarodne pravne pomoći.

Kao što je već navedeno, pravna regulativa za korištenje videokonferencijske veze u Republici Hrvatskoj ne postoji. Ovo tehničko dostignuće ugrađeno je u norme međunarodnog prava i to u Drugi dodatni protokol uz Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Ovaj protokol Republike Hrvatska je potpisala 9. lipnja 2004. godine, ali on do danas nije ratificiran. Iako je ovaj protokol otvoren državama za potpisivanje od 8. studenog 2001. godine, do dana 3. svibnja 2005. godine potpisan je od samo 20. država¹³, a ratificiralo ga je samo 12 država¹⁴.

Drugi dodatni protokol uz Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima u čl. 9. određujući način korištenja videokonferencijske veze propisuje:

¹³ <http://conventions.coe.int>

¹⁴ Albanija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Letonija, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Švicarska i Izrael.

„(1) Ako se osoba nalazi na državnome području jedne stranke, a moraju je, kao svjedoka ili vještaka, saslušati sudske vlasti druge stranke, druga stranka može, ako nije poželjno ili nije moguće da ta se ta osoba pojavi na njezinu državnome području ili bude saslušana osobno, zahtijevati saslušanje putem video konferencijske veze, u skladu s odredbama stavaka 2. do 7.

(2) Zamoljena će stranka pristati na saslušanje putem video konferencijske veze pod uvjetom da korištenje video konferencijske veze nije u suprotnosti s temeljnim načelima njezina prava i pod uvjetom da raspolaže tehničkim sredstvima za obavljanje takvoga saslušanja. Ako zamoljena stranka ne raspolaže tehničkim sredstvima za uspostavu video konferencijske veze, ta će joj sredstva omogućiti stranka moliteljica, na temelju uzajamnoga sporazuma.

(3) Zamolbe za uspostavu video konferencijske veze sadržavat će, osim informacija iz članka 14. Konvencije, razlog zbog kojega nije poželjno ili nije moguće da se svjedok ili vještak osobno pojave pred sudom, naziv sudskoga tijela i imena osoba koje će voditi saslušanje.

(4) Sudska tijela zamoljene stranke pozvat će osobu o kojoj je riječ da se pojavi pred sudom na način predviđen njezinim pravom.

(5) Na saslušanje putem video konferencijske veze primjenjuju se sljedeća pravila:

a/ sudsko tijelo zamoljene stranke prisutno je tijekom saslušanja, uz tumača, ako je to potrebno, i odgovorno je za identificiranje osobe koja mora biti saslušana te za poštovanje temeljnih načela prava zamoljene stranke. Ako sudsko tijelo zamoljene stranke smatra da se tijekom saslušanja krše temeljna načela prava zamoljene stranke, ono odmah poduzima potrebne mjere kako bi osiguralo da se saslušanje nastavi u skladu sa spomenutim načelima;

b/ o mjerama za zaštitu osobe koja mora biti saslušana postiže se sporazum, ako je potrebno, između nadležnih tijela stranke moliteljice i zamoljene stranke;

c/ saslušanjem izravno rukovodi sudsko tijelo zamoljene stranke ili se ono obavlja pod njegovim vodstvom, u skladu s njezinim zakonima;

d/ na zamolbu stranke moliteljice ili osobe koja treba biti saslušana, zamoljena stranka osigurava da osoba koja treba biti saslušana dobije tumača, ako je to potrebno;

e/ osoba koja treba biti saslušana može se pozvati na pravo da ne svjedoči, u skladu s pravom stranke moliteljice ili zamoljene stranke.

(6) Ničime ne utječući na bilo kakve mjere dogovorene za zaštitu osoba, sudsko tijelo zamoljene stranke, po zaključenju saslušanja, sastavlja zapisnik s datumom i mjestom održavanja saslušanja, identitetom osobe koja je saslušana, identitetom i dužnostima svih ostalih osoba koje su u zamoljenoj stranki sudjelovale u saslušanju, s bilo kakvom prisegom ako je dana i o tehničkim uvjetima u kojima je saslušanje održano. Taj dokument nadležno tijelo zamoljene stranke šalje nadležnom tijelu stranke moliteljice.

(7) Svaka stranka poduzima sve potrebne mjere kako bi osigurala, u slučaju da su svjedoci ili vještaci saslušani izvan njezina državnoga područja, u skladu s odredbama ovoga članka, a odbili su svjedočiti iako su na to obvezni ili ne žele dati istinit iskaz, da se njezino domaće pravo primijeni na isti način kao da je saslušanje održano u njoj.

(8) Stranke mogu, na temelju diskrecijskoga prava, primijeniti odredbe ovoga članka ako je to potrebno, uz pristanak svojih nadležnih sudskih tijela, u slučajevima saslušanja video konferencijskom vezom u kojima sudjeluje optužena ili osumnjičena osoba. U takvome slučaju odluka o uspostavi video konferencijske veze i način na koji se ona uspostavlja predmet je dogovora stranaka o kojima je riječ, u skladu s njihovim domaćim pravom i odgovarajućim međunarodnim instrumentima. Saslušanja u kojima sudjeluje optužena ili osumnjičena osoba održavaju se isključivo uz njezin pristanak.

(9) Svaka država ugovornica može, u svako doba, izjavom upućenom glavnome tajniku Vijeća Europe, izjaviti da se neće služiti mogućnošću iz stavka 8. ovoga članka i primjenjivati

odredbe ovoga članka na saslušanja putem video konferencijske veze u kojima sudjeluje optužena ili osumnjičena osoba.“

Već iz teksta članka uočljivo je da se korištenje videokonferencijske veze predviđa isključivo u okvirima međunarodne pravne pomoći i da se, kako ovaj članak tako i cjelokupni tekst Drugog dodatnog protokola oslanja na Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Ovakva kompozicija pravne regulative za pravnu pomoć u „prekograničnim stvarima“ jasno polazi od državnog suvereniteta svake države potpisnice, u kojem smislu treba tumačiti i mogućnost korištenja videokonferencijske veze u prekograničnim ispitivanjima svjedoka u Republici Hrvatskoj, bilo da je ona država moliteljica ili zamoljena država.

Zašto je tome tako? Sudbena vlast u svakoj demokratskoj državi, uz izvršnu i zakonodavnu vlast, predstavlja konstitutivni oblika vlasti. Svakoj državi imanentno je da sama konzumira svoju vlast na svom državnom teritoriju, a prepuštanje prava drugoj državi da poduzima radnje koje spadaju u red onih u kojima se ogleda obnašanje državne vlasti moguće je tek ako se nadležna tijela odreknu dijela suvereniteta i prenesu ga na drugu državu ili međunarodnu organizaciju.

U ostvarivanju punog suvereniteta u odnosu na sudbenu vlast valja uočiti da sam postupak suđenja predstavlja konzumiranje sudbene vlasti u punom smislu te riječi. Kada se govori o postupku suđenja pri tome se podrazumijeva poduzimanje zakonom propisanih radnji od strane sudova, a u koje radnje svakako spada i ispitivanje svjedoka. Jasno je da sudbenost postoji u svim državama i u suštinskom smislu sudovi u svim državama u okvirima svoje sudbenosti ispituju svjedoke na okolnosti utvrđenja odlučnih činjenica važnih za utvrđivanje je li kazneno djelo počinjeno i je li ga počinila optužena osoba. Međutim, sama radnja ispitivanja svjedoka strogo je formalna radnja koja da bi bila valjana mora udovoljavati određenim i propisanim formama, pri čemu prvenstveno mislim na procesna upozorenja koja su sudovi dužni uputiti svjedoku prije nego li ga počnu ispitivati.

Kako je već ranije istaknuto, u određenim slučajevima, a osobito obzirom na sve razvijenije oblike kriminaliteta koji poprimaju međunarodni karakter, nužna je suradnja između država radi lakšeg provođenja kaznenog postupka i što boljeg ostvarenja cilja njegovog vođenja. Upravo radi postizanja toga cilja, osim bilateralnih ugovora koji postoje za lakše vođenje postupaka u kaznenim stvarima, međunarodna zajednica izradila je Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. godine koju je potpisalo i ratificiralo 45 europskih država, a samo San Marino je njen potpisnik, ali ju još nije ratificirao.

Ova konvencija jasno i određeno propisuje načine pružanja međunarodne pravne pomoći u kaznenim stvarima, pa tako i način traženja i provođenja ispitivanja svjedoka koji se nalazi u stranoj državi, a ne želi ili ne može doći u državu u kojoj se vodi kazneni postupak u kome bi trebao biti ispitan u svojstvu svjedoka.

U hrvatskom kaznenom procesnom zakonodavstvu razrada ovih normi međunarodnog ugovora, koji prema odredbi čl. 141 Ustava Republike Hrvatske su dio unutarnjeg prava sa snagom iznad zakona¹⁵, učinjena je Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (NN 178/04 od 16. prosinca 2004. godine), koji je stupio na snagu 1. srpnja 2005. godine.

Naravno, pri korištenju međunarodne pravne pomoći u ispitivanju svjedoka zamolbom stranoj državi, svaka država moliteljica polazi od činjenice da će zamoljena država takvu radnju provesti u skladu sa svojim procesnim pravom, ostvarujući time dio svoga državnog suvereniteta kroz provođenje takve sudbene radnje. Svakoj državi moliteljici ostavljena je mogućnost da od zamoljene države zatraži određene posebnosti u ispitivanju svjedoka.

¹⁵ „Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.“

Takvim zahtjevima zamoljena država će udovoljiti tek ako su ti zahtjevi posebno istaknuti i pod daljnjim uvjetom da oni nisu u suprotnosti sa temeljnim ustavnim postavkama zamoljene države. Načelno međutim ova radnja zamolbenog ispitivanja svjedoka od nadležnog tijela strane države obavlja se u skladu sa pravom zamoljene države, a valjanost i zakonitost takve radnje u državi moliteljici ocjenjuje se prema općem načelu *locus regit actum*, ponovno sa iznimkom i potrebom ocijene je li takva radnja u suprotnosti sa temeljnim ustavnim i zakonskim načelima u državi moliteljici.

Uz opisani pravni okvir u Republici Hrvatskoj i činjenicu da videokonferencijska veza u tzv. prekograničnim svjedočenjima nije izrijekom propisana, na koji način omogućiti njeno korištenje?

Polazište u odgovoru na ovo pitanje treba biti očuvanje državnog suvereniteta Republike Hrvatske, a zatim osnaženje prava obrane okrivljenika u kaznenom postupku i na posljeticu poštivanje načela ekonomičnosti, koje ne smije biti na štetu ostalih načela kaznenog postupka. Ove temeljne postavke sudovi u Republici Hrvatskoj dužni su primjenjivati kako u situacijama kada je Hrvatska država moliteljica međunarodne pravne pomoći tako i kada je zamoljena država za pružanje međunarodne pravne pomoći. Dakle potpuno poštivanje jedinstvenog načina postupanja u svim slučajevima, od kojih je moguća iznimka tek posebnim međunarodnim ugovorom, bilo da je on bilateralni ili multilateralni.

Videokonferencijska veza u takvim „prekograničnim svjedočenjima“ prema sadašnjoj zakonskoj regulativi (ali i prema tekstu Drugog dodatnog protokol uz Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima) ne predstavlja izvođenje dokaza od strane suda jedne države na teritoriju druge države, već tek tehničko pomagalo radi virtualne nazočnosti suda države moliteljice u sudnici zamoljene države, odnosno virtualne nazočnosti svjedoka u sudnici države moliteljice iako se on stvarno nalazi i ispituje u sudu zamoljene države.

Uz ovakvo polazište za zaključiti je da svako takvo „prekogranično svjedočenje“ svoje ishodište mora imati u raspravnom rješenju suda (koje je procesne naravi i može se pobijati tek žalbom protiv presude), o tome da će se zatražiti od druge, zamoljene države da u okvirima međunarodne pravne pomoći ispita određenog svjedoka koji se nalazi na njenom teritoriju. Naravno, odluku o takvom ispitivanju može donijeti i istražni sudac, ako se kazneni postupak nalazi u fazi istrage.

U takvoj zamolnici, kao i u svim ostalim slučajevima, sud države moliteljice, u ovom primjeru sud Republike Hrvatske može od nadležnog tijela zamoljene države zatražiti određene posebnosti. Te posebnosti mogu se odnositi na posebna procesna upozorenja za tzv. privilegirane svjedoke, potrebu prethodnog obavještanja o vremenu provođenja radnje, kako bi se o istoj obavijestile stranke ako je ta obavijest nužna ili su to same stranke tražile, zatim traženje da tom ispitivanju budu nazočni predstavnici sudbene vlasti države moliteljice, a jednako tako može zatražiti i da se tijekom ispitivanja svjedoka prenosi putem sredstava za prijenos slike i zvuka tj. da se za vrijeme ispitivanja svjedoka u zamoljenoj državi uspostavi videokonferencijska veza sa sudom države moliteljice koji je radnju i zatražio.

Naime, u svim takvim slučajevima postupak ispitivanja svjedoka u stranoj državi uvijek je rezultat zamolbe za pružanje međunarodne pravne pomoći od strane države moliteljice. U zamoljenoj državi radnju ispitivanja svjedoka uvijek provodi sud odnosno nadležno tijelo po domicilnom pravu zamoljene države, a sama radnja se provodi uvijek prema domicilnom pravu zamoljene države. Ako je sud države moliteljice zatražio određene posebnosti u ispitivanju, takvim posebnostima sud zamoljene države udovoljiti će samo ako one nisu u suprotnosti s načelima domaćeg pravnog poretka.

Tijekom provođenja same radnje ispitivanja svjedoka u okvirima međunarodne pravne pomoći moguća je nazočnost organa države vlasti države moliteljice (sudbena vlast), ali za tu nazočnost potrebna je suglasnost zamoljene države. Kada su ispitivanju i prisutni predstavnici sudbene vlasti države moliteljice, odnosno stranke u postupku (tužitelj ili branitelj), oni tijekom samog provođenja radnje ispitivanja svjedoka od strane suda zamoljene

države imaju pravo tek sugerirati postavljanje određenih pitanja¹⁶, dok samo ispitivanje provodi jedino sud zamoljene države. O tako provedenoj radnji sud zamoljene države koji je radnju i proveo sastavlja i zapisnik u skladu sa svojim pravom. Tek takav zapisnik dostavlja se sudu države moliteljice i on se uz odgovarajuću primjenu domicilnog prava, u konkretnom slučaju za Republiku Hrvatsku, čl. 331. st. 1. toč. 1. Zakona o kaznenom postupku, može pročitati pa i bez suglasnosti stranaka, ako se radi o osobama za koje je „... dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti bolesti ili drugih važnih razloga.“ Tek ovakvo čitanje zapisnika koji je sastavio sud strane države u okvirima pružanja međunarodne pravne pomoći predstavlja izvođenje dokaza pred sudom koji vodi konkretni kazneni postupak.

Što u takvim okolnostima predstavlja udovoljavanje posebnoj zamolbi organiziranja videokonferencijske veze između suda države moliteljice i suda zamoljene države za vrijeme provođenja radnje ispitivanja svjedoka?

Na sam način provođenja radnje ispitivanja svjedoka pred sudom zamoljene države udovoljavanje traženju za uspostavom videokonferencijske veze nema nikakvog odraza. Naime, samo ispitivanje provodi se kao da videokonferencijske veze nema, a ona ako je udovoljeno traženju i uspostavljena je omogućava samo virtualnu nazočnost u realnom vremenu suda države moliteljice u zamoljenoj državi i svjedoka u sudnici države moliteljice, iako se svaki fizički nalazi na svome teritoriju.

Ovakva virtualna nazočnost u realnom vremenu može polučiti višestrukim koristima. Prvenstveno to je osnaživanje prava obrane u kaznenom postupku koji se vodi protiv određene osobe. Naime, niti konvencije a niti domaće zakonodavstvo, koji predviđaju mogućnosti provođenja radnje ispitivanja svjedoka zamolbenim putem pred sudom strane države, ne predviđaju mogućnost odlaska okrivljenika koji se nalazi u pritvoru pred sud strane

¹⁶ postojeća praksa prepuštanja ispitivanja svjedoka sudu države moliteljice koji je prisutan takvoj radnji predstavlja pogrešno pojednostavljivanje i nije u skladu sa međunarodnim aktima koji propisuju način provođenja radnje u okvirima međunarodne pravne pomoći.

države koji provodi samu radnju. Takvom okrivljeniku koji se nalazi u pritvoru suštinski je uskraćena mogućnost da neposredno prati i vidi svjedoka koji iskazuje odnosno da mu postavlja pitanja i takav okrivljenik mora se zadovoljiti samo kasnijim čitanjem zapisnika o provedenoj radnji ispitivanja svjedoka. Virtualna nazočnost u realnom vremenu koju omogućava videokonferencijska veza otklanja ove nedostatke klasičnog zamolbenog ispitivanja u okvirima međunarodne pravne pomoći i omogućava da i pritvoreni okrivljenik „neposredno“ prati tijek ispitivanja svjedoka pred sudom strane države, te je u mogućnosti sugerirati i postavljanje određenih pitanja.

Također, videokonferencijska veza tijekom zamolbenog ispitivanja svjedoka uvijek omogućava virtualnu nazočnost kako suda države moliteljice takovom ispitivanju tako i stranaka tj. tužitelja i branitelja, a bez nepotrebnog izlaganja često visokim troškovima putovanja pred sud zamoljene države.

Takova virtualna nazočnost svim sudionicima kaznenog postupka pred državom moliteljicom omogućava promptno sugeriranje određenih pitanja svjedoku, a sve sa ciljem boljeg razjašnjenja stvari, a što bi sve bilo nemoguće izvođenjem dokaza tek na način da se pročita zapisnik o provedenom ispitivanju. Takvom nazočnošću i sugestijom pitanja sucu zamoljene države značajno se smanjuje potreba ponovnog traženja ispitivanja radi razjašnjenja nejasnoća koje bi se eventualno pojavile nakon čitanja zapisnika, pa se time dovodi i do znatnog ubrzanja kaznenog postupka.

I na posljetku, iako se radi samo o virtualnoj nazočnosti, kako sud tako i stranke u postupku u mogućnosti su pratiti reakcije i mimiku svjedoka koji se ispituje, te predložiti unošenje u zapisnik određenih reakcija svjedoka na postavljena pitanja ili tijekom davanja odgovora na ista, a koje reakcije mogu biti od utjecaja za ocjenu vjerodostojnosti takvog iskaza, a time i na ispravnost presuđenja.

Kako je već ranije istaknuto, ovakav način ispitivanja svjedoka moguće je zatražiti kako u fazi istražnog postupka tako i u fazi glavne rasprave. Međutim, ovaj način ispitivanja

svjedoka uz virtualnu nazočnost nikada ne može apsolutno zamijeniti načelo neposrednosti u izvođenju dokaza na glavnoj raspravi. Što to konkretno znači?

Ako se potreba za takvim načinom ispitivanja svjedoka (zamolbeno u okvirima međunarodne pravne pomoći uz videokonferencijsku vezu, na što je pristala i zamoljena država) pojavila na glavnoj raspravi, jer svjedok ne može ili ne želi doći iz strane države pred sud domicilne države, samo ispitivanje potpomognuto videokonferencijskom vezom ne može biti izravno involvirano u tijek glavne rasprave. Razlog za ovako kategoričnu tvrdnju prema sadašnjoj zakonskoj regulativi prvenstveno je okolnost konzumiranja sudbene vlasti suda kao jednog od tri segmenta državne vlasti i nemogućnost da tu vlast obnaša sud jedne države na teritoriju duge države države.

Glavna rasprava odvija se pred domicilnim sudom države i nije predviđena mogućnost „uvlačenja“ suda strane države kroz poduzimanje radnje ispitivanja svjedoka pred tim sudom. Taj sud strane države ostvaruje svoj opseg vlasti kroz pravo da poziva svjedoka (pa po potrebi osigura i njegovo dovođenje pred sebe), utvrđuje njegov identitet, izriče mu procesna upozorenja prije ispitivanja i konačno provodi samu radnju ispitivanja.

Drugačije tumačenje moglo bi izazvati brojne probleme. Tako na primjer, ako bi se ispitivanje svjedoka u stranoj državi „uz pomoć videokonferencijske veze“ tumačilo kao neposredno izvođenje radnje suda države moliteljice u zamoljenoj državi postavilo bi se pitanje tko osigurava nazočnost svjedoka u sudnici tj. tko mu upućuje poziv; tko je ovlašten prema svjedoku primijeniti mjere prisilnog osiguranja njegove nazočnosti ispitivanju; tko je prema svjedoku ovlašten izricati disciplinske kazne predviđene zakonom za slučaj neopravdanog neodazivanja pozivu, vrijeđanje sudionika postupka ili sl.. Svi istaknuti slučajevi predstavljaju oblike represivnih mjera državne (sudbene) vlasti prema svjedoku koje provodi država kroz sudbenu vlast i to u sudu gdje se vodi kazneni postupak. Virtualna nazočnost svjedoka odnosno suda na teritoriju druge države ne daje pravo širenja ovlasti na primjenu represivnih mjera izvan teritorijalne ograničenosti svake države.

Uz ovakvo tumačenje i neopravdano „uvlačenje“ stranog suda u domicilni kazneni postupak, takve mjere u slučaju tumačenja videokonferencijskog ispitivanja svjedoka kao oblika neposrednog ispitivanja od strane suda koji se nalazi na teritoriju druge države ne bi moga primjenjivati niti sud države u kojoj se svjedok stvarno nalazi. Naime, uz takvo tumačenje taj sud suštinski ne bi vodio nikakve procesne radnje osim pružanja usluge prostora i tehnike za videokonferencijsko ispitivanje svjedoka, pa prema tome ne bi imao niti ovlasti za poduzimanje represivnih mjera.

Stoga je prema postojećim zakonskim okvirima jedino moguće tumačenje u odnosu na mogućnost korištenja videokonferencijske veze pri ispitivanju svjedoka u okvirima međunarodne pravne pomoći korištenje ovog tehničkog dostignuća kao pratećeg sredstva radi osnaživanja prava obrane u kaznenom postupku te ekonomičnijeg i bržeg vođenja kaznenog postupka.

Značajan problem u slučajevima potrebe ispitivanja svjedoka zamolbenim putem u okvirima međunarodne pravne pomoći je sporost provođenja takvih radnji. Ova sporost ogleda se kroz izuzetno dugo administriranje prije nego li sud zamoljene države udovolji traženju, a zatim u dugom vremenskom odmaku od vremena provođenja same radnje do dostave zapisnika o provedenoj radnji ispitivanja svjedoka sudu države moliteljice.

Postavilo se pitanje, kada već postoji virtualna nazočnost u realnom vremenu, postoji li mogućnost korištenja snimke takvog iskaza snimanog u sudu države moliteljice kao materijalnog sredstva koje je stvarni nositelj iskaza pa i mogućnosti pregledavanja takve snimke u dokaznom postupku na glavnoj raspravi, a sve bez čekanja dostave zapisnika u pisanoj formi koji bi bio čitan na glavnoj raspravi.

Hrvatsko kazneno procesno zakonodavstvo predviđa i mogućnost pregledavanja snimaka kao oblik izvođenja dokaza. Kada se radi o pregledavanju snimaka sačinjenih izvan kaznenog postupka problem ne postoji. Međutim, radi li se o snimkama poduzetih procesnih radnji, a obzirom na okolnost da se o svim procesnim radnjama sastavlja i zapisnik u pisanoj

formi, njihovo pregledavanje prema odredbama Zakona o kaznenom postupku moguće je uz čitanje zapisnika sastavljenog prilikom poduzimanja radnje koja je snimana i koja snimka se pregledava.

U tome smislu za sada ne postoji mogućnost korištenja tako sačinjenih snimaka ispitivanja svjedoka u okvirima međunarodne pravne pomoći pred sudom strane države koje ispitivanje je praćeno i videokonferencijskom vezom, a bez da postoji i materijalizirani, pisani zapisnik suda zamoljene države o provedenoj radnji. Međutim, samo malim izmjenama procesnog zakonodavstva, koje bi izrijeком predvidjele mogućnost korištenja i takve snimke bez istovremenog čitanja zapisnika o provedenoj procesnoj radnji ovaj problem bio bi otklonjen. Druga mogućnost bila bi zakonska ovlast sudu sačinjavanja prijepisa takve snimke, koji bi bio čitan uz pregledavanje snimke. Međutim, sve ove mogućnosti predstavljaju razmatranja *de lege ferenda*.

Dio odgovora na pitanja istaknuta u ovom članku biti će riješena kroz ratifikaciju Drugog dodatnog protokola uz Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Međutim i sam Protokol u osnovi ne postavlja mogućnost korištenja videokonferencijske veze bitno drugačije nego li je mogućnost njenog korištenja dana. I Protokol govori o ovom tehničkom dostignuću isključivo u okvirima međunarodne pravne pomoći, zamolbi sa potrebnim sastavnicama države moliteljice te provođenju same radnje od zamoljene države. Naime, sudsko tijelo zamoljene države i prema tekstu Protokola odgovorno je za identifikaciju osobe koja se ispituje, ono rukovodi ispitivanjem koje se provodi pod njegovim vodstvom i u skladu sa njezinim zakonom, ono sastavlja zapisnik o provedenoj radnji ispitivanja u kojem naznačava osim stvarnog sadržaja poduzete radnje i utvrđenje datuma i mjesta održanog ispitivanja kao i naznaku identiteta ispitane osobe te naznaku svih osoba koje su sudjelovale u slušanju ispitivanja. Takav zapisnik sudsko tijelo zamoljene države koje je stvarno obavilo zatraženu radnju dostavlja se sudu države moliteljice.

Značaj ovog Protokola sa aspekta mogućnosti korištenja videokonferencijske veze kao pratećeg sredstva u pružanju međunarodne pravne pomoći, osim tehničke razrade o način

korištenja, ogleda se prvenstveno u obavezi država koje su protokol ratificirale da udovolje traženju druge države potpisnice protokola za korištenjem videokonferencijskom vezom.

Zaključno, za istaći je kako tehnološki razvoj u društvu u cjelini ima svoj izravni odraz i na sferu kaznenog postupka. Tehnološko dostignuće videokonferencijske veze koja omogućava virtualnu nazočnost osobe na drugom mjestu nego li se on stvarno nalazi, a sve u realnom vremenu, već je našlo svoju legislativnu odrednicu u mogućnosti korištenja u domicilnom sudskom postupku. U slučajevima potrebe tzv. prekograničnog svjedočenja Republika Hrvatska nema propisani pravni okvir za korištenje videokonferencijske veze. On je propisan u Drugom dodatnom protokolu uz Europsku Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, koji je Republika Hrvatska potpisala, ali još nije ratificirala. Međutim, izostanak pravno obvezujućih normi o korištenju videokonferencijske veze u tzv. prekograničnom svjedočenju ne isključuje mogućnost korištenja takve tehničke inovacije. Uvjet za njeno korištenje je prvenstveno suglasnost zamoljene države od koje je tražena međunarodna pravna pomoć u ispitivanju svjedoka te zatim odgovarajuće smisleno tumačenje domaćih pravnih normi. Takvim tumačenjem dolazi se do jasnog zaključka da videokonferencijska veza predstavlja tek prateće, pomoćno sredstvo u okvirima provođenja radnje posredstvom međunarodne pravne pomoći, a za sada dokaz koji se izvodi pred sudom države moliteljice je tek čitanje pisanog zapisnika o provedenoj radnji sastavljenog od strane sudskog tijela zamoljene države. Videokonferencijska veza kao pomoćno, prateće sredstvo tek služi osnaženju prava obrane okrivljenika u kaznenom postupku kao i ekonomičnijem i ipak bržem vođenju kaznenih postupaka. Pri upotrebi ovog tehničkog dostignuća sudovi su dužni na identičan način tumačiti pravne norme kako u slučajevima kada u okvirima međunarodne pravne pomoći oni traže korištenje videokonferencijske veze tako i kada je to traženo upućeno od strane suda strane države njima.